

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์คำซ้อนในคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ สามารถแบ่งผลการศึกษาเป็น 3 หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ได้แก่ คำซ้อนที่แบ่งตามจำนวนคำ ประกอบไปด้วยคำซ้อน 2 คำ คำซ้อน 3 คำ คำซ้อน 4 คำซ้อนมากกว่า 4 คำ และคำซ้อนแบบขยายคู่ คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน ประกอบไปด้วยภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาบาลีสันสกฤต และคำซ้อนที่แบ่งตามลักษณะความหมาย ประกอบไปด้วยคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน ความหมายใกล้เคียงกัน และความหมายตรงข้ามกัน

1. คำซ้อนที่แบ่งตามจำนวนคำ

ผลการวิจัยพบว่าคำซ้อน 2 คำ มีจำนวนทั้งหมด 449 คำ แบ่งเป็นการซ้อนด้วยคำพยางค์เดียว 2 คำ ซ้อนกัน จำนวน 418 คำ คำพยางค์เดียวซ้อนกับคำที่มี 2 พยางค์ จำนวน 7 คำ คำพยางค์เดียวซ้อนกับคำที่มี 3 พยางค์ จำนวน 1 คำ คำที่มี 2 พยางค์ซ้อนกับคำพยางค์เดียว จำนวน 16 คำ คำที่มี 2 พยางค์ซ้อนกับคำที่มี 2 พยางค์ จำนวน 5 คำ คำที่มี 3 พยางค์ซ้อนกับคำที่มี 2 พยางค์ จำนวน 2 คำ

คำซ้อน 3 คำ มีจำนวนทั้งหมด 152 คำ แบ่งเป็นการซ้อนด้วยคำพยางค์เดียว 3 คำซ้อนกัน จำนวน 116 คำ คำพยางค์เดียว 2 คำซ้อนกับคำที่มี 2 พยางค์ จำนวน 6 คำ คำที่มี 2 พยางค์ซ้อนกับคำพยางค์เดียว 2 คำ จำนวน 26 คำ คำที่มี 3 พยางค์ซ้อนกับคำพยางค์เดียว 2 คำ จำนวน 3 คำ คำพยางค์เดียวซ้อนกับคำที่มี 2 พยางค์และซ้อนกับคำพยางค์เดียว จำนวน 1 คำ

คำซ้อน 4 คำ มีจำนวนทั้งหมด 143 คำ แบ่งเป็นการซ้อนด้วยคำพยางค์เดียวซ้อนกัน 4 คำ จำนวน 102 คำ และเป็นคำ 2 พยางค์ ซ้อนร่วมกับคำพยางค์เดียวอีกจำนวน 2 คำ นอกจากนี้ในคำซ้อน 4 คำ ยังปรากฏการซ้อนแบบคำซ้อนขยายคู่ ซึ่งเกิดจากการขยายคำซ้อนคู่ด้วยการแทรกคำที่ปรากฏข้างหน้าคำซ้อนคู่ ลงระหว่างคำซ้อนคู่ นั้น มีจำนวนทั้งหมด 39 คำ

คำซ้อนที่มากกว่า 4 คำ มีจำนวนทั้งหมด 6 คำ มีโครงสร้างการซ้อนของคำทั้งคำพยางค์เดียวซ้อนกัน ทั้งหมด และคำพยางค์เดียวซ้อนร่วมกันคำที่มี 2 พยางค์หรือมากกว่า 2 พยางค์

2. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน

คำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ เป็นวรรณกรรมร้อยกรองของภาคเหนือ ซึ่งใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นหลักในการแต่ง เนื้อหาส่วนมากจึงเป็นภาษาไทยถิ่นเหนือ แต่ทั้งนี้ยังพบว่าผู้แต่งได้นำเอาคำภาษาไทยกลาง และคำภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาร่วมในการแต่งอีกด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยแยกตามจำนวนคำของคำซ้อน ผลการวิจัยมีดังนี้

2.1 คำซ้อน 2 คำที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน มีจำนวนทั้งหมด 105 คำ ประกอบไปด้วย

2.1.1 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 39 คำ

- 2.1.2 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 51 คำ
- 2.1.3 ภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 10 คำ
- 2.1.4 ภาษาไทยกลาง+ภาษาบาลีสันสกฤต มีจำนวน 2 คำ
- 2.1.5 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาบาลีสันสกฤต มีจำนวน 1 คำ
- 2.1.6 ภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 2 คำ
- 2.2 คำซ้อน 3 คำที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน มีจำนวนทั้งหมด 35 คำ ประกอบไปด้วย
 - 2.2.1 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 10 คำ
 - 2.2.2 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 9 คำ
 - 2.2.3 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 5 คำ
 - 2.2.4 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 3 คำ
 - 2.2.5 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 6 คำ
 - 2.2.6 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 2 คำ
- 2.3 คำซ้อน 4 คำที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน มีจำนวนทั้งหมด 6 คำ ประกอบไปด้วย
 - 2.3.1 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 2 คำ
 - 2.3.2 ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 1 คำ
 - 2.3.3 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 1 คำ
 - 2.3.4 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ มีจำนวน 1 คำ
 - 2.3.5 ภาษาไทยกลาง+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยถิ่นเหนือ+ภาษาไทยกลาง มีจำนวน 1 คำ

3. คำซ้อนที่แบ่งตามลักษณะความหมาย

การศึกษาความหมายของคำซ้อนในคำวขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ ผู้วิจัยได้ใช้พจนานุกรมจำนวน 3 เล่ม ในการแปล ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และพจนานุกรมภาษาไทย-ไทย ฉบับอาจารย์เปลื้อง ณ นคร ใช้แปลคำศัพท์ภาษาไทยกลาง พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ใช้แปลคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ เหตุที่ผู้วิจัยใช้พจนานุกรมสำหรับแปลคำศัพท์ภาษาไทยกลางจำนวน 2 เล่ม เนื่องจากพจนานุกรมภาษาไทย-ไทย ฉบับอาจารย์เปลื้อง ณ นคร ยังสามารถใช้ในการแปลคำศัพท์เก่า ซึ่งไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยแยกตามลักษณะความหมายที่เหมือนกัน ความหมายใกล้เคียงกัน และความหมายตรงข้ามกัน ผลการวิจัยมีดังนี้

- 3.1 คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน มีจำนวนทั้งหมด 253 คำ ประกอบไปด้วย
 - 3.1.1 คำซ้อน 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน มีจำนวน 196 คำ

3.1.2 คำซ้อน 3 คำที่มีความหมายเหมือนกัน มีจำนวน 52 คำ

3.1.3 คำซ้อน 4 คำที่มีความหมายเหมือนกัน มีจำนวน 5 คำ

3.2 คำซ้อนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีจำนวนทั้งหมด 343 คำ ประกอบไปด้วย

3.2.1 คำซ้อน 2 คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีจำนวน 244 คำ

3.2.2 คำซ้อน 3 คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีจำนวน 63 คำ

3.2.3 คำซ้อน 4 คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีจำนวน 33 คำ

3.2.4 คำซ้อนมากกว่า 4 คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีจำนวน 3 คำ

3.3 คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน มีจำนวนทั้งหมด 15 คำ ประกอบไปด้วย

3.3.1 คำซ้อน 2 คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน มีจำนวน 9 คำ

3.3.2 คำซ้อน 4 คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน มีจำนวน 6 คำ

ผลจากการวิจัยทำให้เห็นว่าคำซ้อนที่แบ่งตามจำนวนคำ มีการใช้คำซ้อน 2 คำจำนวนมากที่สุดถึง 449 คำ เนื่องจากคำซ้อน 2 คำ เป็นคำที่มีใช้กันโดยทั่วไปและหากเป็นการสร้างขึ้นใหม่ก็สามารถสร้างขึ้นได้ง่าย เมื่อนำไปจัดคำลงในฉันทลักษณ์ของคำแล้วก็สามารถจัดลงได้ง่าย เนื่องจากฉันทลักษณ์ของคำมีบังคับการใช้จำนวนคำในวรรคคือ 4 คำ และ 2 คำ ส่วนคำซ้อน 3 คำ และคำซ้อน 4 คำ จะมีจำนวนลดลงมาและเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 152 คำ และ 143 คำ ตามลำดับ ทั้งนี้การใช้คำซ้อน 3 คำและคำซ้อน 4 คำ จะมีความลงตัวกับลักษณะฉันทลักษณ์ของคำ เนื่องจากฉันทลักษณ์บทาเนินเรื่องของคำ ในวรรคที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11 จะมีบังคับการใช้จำนวน 4 คำต่อวรรค แต่ทั้งนี้ก็ยังอนุโลมให้ลดจาก 4 คำเป็น 3 คำได้ ซึ่งพบอยู่หลายแห่งในคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ ดังนั้นการใช้คำซ้อน 3 คำและคำซ้อน 4 คำ จึงสามารถจัดให้ลงตัวกับวรรคที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนคำซ้อนที่มากกว่า 4 คำ พบเพียง 6 คำ เนื่องจากเมื่อนำเอามาจัดลงในวรรคของคำแล้ว จะไม่สามารถจัดลงในวรรคเดียวกันได้ทั้งหมด คำซ้อนที่มากกว่า 4 คำจะถูกแยกออกจากกันเป็น 2 วรรคที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้พบไม่มากนัก แต่เป็นการแสดงถึงความสามารถของกวีที่ใช้วิธีนี้ในการสร้างความงามทางวรรณศิลป์

คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกัน พบคำซ้อน 2 คำเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 105 คำ รองลงมาคือคำซ้อน 3 คำจำนวน 35 คำ และคำซ้อน 4 คำ จำนวน 6 คำ การใช้คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากภาษาที่ต่างกััน นับเป็นความสามารถของกวีที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในหลากหลายภาษา ทั้งนี้ภาษาที่ใช้เป็นหลักในการแต่งคำคือภาษาไทยถิ่นเหนือ แต่ในคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณยังพบภาษาไทยกลาง และภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งกวีได้นำเอามาสร้างเป็นคำซ้อนร่วมกันจึงเป็นความโดดเด่นอย่างหนึ่งในปรากฏในวรรณกรรมคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ

คำซ้อนที่แบ่งตามลักษณะความหมาย พบคำซ้อนที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากที่สุดจำนวน 343 คำ รองลงมาคือคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกันจำนวน 253 คำ และคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกันจำนวน 6 คำ แสดงให้เห็นถึงกวีนิยมใช้คำซ้อนที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากที่สุด อีกทั้งคำในภาษาไทยถิ่นเหนือ และ

คำในภาษาไทยกลาง ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้สามารถนำเอามาสร้างเป็นคำซ้อนที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้เป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาคำซ้อนในคำวขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ เป็นการศึกษเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้คำซ้อนในวรรณกรรมคำวขอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นผลงานของพระยาพรหมโวหาร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาคำซ้อนในผลงานเรื่องอื่นๆ ของพระยาพรหมโวหารด้วย ผลจากการศึกษาจะทำให้เกิดความเข้าใจในลักษณะการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ของพระยาพรหมโวหาร อีกทั้งยังสามารถนำไปเปรียบเทียบกับการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ของกวีคนอื่นได้อีกด้วย สำหรับคำวขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวัฒน์ นั้น ยังมีประเด็นอื่นอีกมากมายที่ยังไม่ได้ทำการศึกษา ทั้งในเรื่องของอักขรวิธีจากหนังสือต้นฉบับที่เป็นอักษรธรรมล้านนา การศึกษาคคุณค่าทางวรรณศิลป์ โวหารภาพพจน์ ศิลปะการใช้ถ้อยคำ คุณค่าทางด้านสังคมที่สะท้อนจากคำวขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวัฒน์ การศึกษาต่อยอดจะทำให้องค์ความรู้ด้านวรรณกรรมล้านนามีความสมบูรณ์มากขึ้น และเป็นหลักฐานอันเป็นมรดกที่ภาคภูมิใจของแผ่นดินล้านนา